

OTOMOTİV SEKTÖRÜNÜN POTANSİYELİ

Melisa KORKMAZ

1.Giriş

İçten yanmalı motorlu otomobiller, neredeyse insanlık tarihi kadar eski olan taşımacılıkta atın kullanımına, yüzyıldan kısa bir süre içerisinde son verdi.

Otomobillerin insan hayatına girmesi yalnızca alışkanlıkların değişmesini değil aynı zamanda yeni bir yaşam biçiminin oluşmasını sağladı.

Yeni meslek grupları, yeni teknolojiler ile yeni bir yaşam tarzı oluştu.

Bu gelişmelerin yanında, yaşanan ekonomik büyüme sonucu;

- Kişi başına düşen gelir miktarının artması,
- Kişilerin hayat standartlarının yükselmesi,
- Satın alma güçlerinin artması

kişilere ulaşımda kendi araçlarını satın alma imkanını sağladı.

Bunun sonucunda, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de trafikte bulunan motorlu araç sayısında ciddi oranda artış gözleniyor.

Bunların yanında, günümüz dünya koşullarında bölgeler arası ve uluslararası ticaretin artması ve ekonomik faaliyetlerin daha geniş bir coğrafya üzerinde gerçekleşmesine bağlı olarak kara trafiğinin yoğunluğu ciddi oranda arttı.

2. İç Pazar

TÜİK verilerine göre ülkemizde 2011 yılı itibariyle trafiğe kayıtlı;

- 7 milyon 855 bin 344 adet otomobil,
- 387 bin 632 adet minibüs,
- 214 bin 23 adet otobüs,
- 2 milyon 516 bin 651 adet kamyonet,
- 725 bin 216 adet kamyon,
- 2 milyon 440 bin 508 adet motosiklet,
- 35 bin 41 adet özel amaçlı taşıt,
- 1 milyon 437 bin 463 adet traktör

olmak üzere toplam 15 milyon 611 bin 878 adet motorlu kara taşıtı bulunmaktadır.

İzmir'de ise;

- 525 bin 276 adet otomobil,
- 13 bin 993 adet minibüs,
- 15 bin 816 adet otobüs,
- 175 bin 786 adet kamyonet,
- 35 bin 719 adet kamyon,
- 177 bin 878 adet motosiklet,
- Bin 777 adet özel amaçlı taşıt,
- 50 bin 641 adet traktör

olmak üzere toplam 996 bin 886 adet kayıtlı motorlu kara taşıtı bulunmaktadır.

İzmir motorlu kara taşıtı sayısında İstanbul ve Ankara'dan sonra üçüncü sıradadır.

2011 yılı Haziran ayında trafiğe kaydı yapılan taşıt sayısı 94 bin 249 adettir. Bu kayıtların %33,9'u İstanbul'da, %7,3'ü Ankara'da, %5,7'si ise İzmir'e aittir.

Ülkemizdeki perakende satış miktarları incelendiğinde; 2011 yılı Ocak-Temmuz dönemi otomobillerde perakende satışların %31'inin yerli, %69'unun ise ithal olduğu; hafif ticari araçlarda ise %56'sının yerli, %44'ünün ise ithal olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Otomobil ve Ticari Araç Satış Rakamları

YILLAR	OTOMOBİL (adet)	HAFİF TİCARİ (adet)	TOPLAM (adet)
2011 (Ocak – Temmuz)	333.264	150.686	483.950
2010	509.784	251.129	760.913
2009	369.819	187.307	557.126
2008	305.998	188.025	494.023
2007	357.465	237.297	594.762
2006	373.219	249.122	622.341
2005	438.597	285.257	723.854

Kaynak: Otomotiv Distribütörleri Derneği (ODD) www.odd.org.tr

2011 senesinin ilk altı ayı içerisinde toplam 622 bin adet taşıt aracı üretildi. Toplam üretim geçen senenin aynı döneme göre %14 arttı.

Bu yılın ilk yarısında üretilen otomobil sayısı geçen senenin aynı dönemine göre %7 artışla 336 bin adede yükseldi.

Yine 2011'in ilk yarısında otomotiv sanayinde kapasite kullanım oranı %79'dur. Otomobil, kamyonet ve minibüs için ise bu oran %80'dir.

Bin kişi başına düşen otomobil sayısının otomotiv sanayinin potansiyelinin anlaşılması için önemli bir kaynak olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2: Bazı Ülkeler ve Türkiye’de 1000 Kişi Başına Düşen Otomobil Sayısı

ÜLKELER	1.000 Kişiye Düşen Otomobil Sayısı (Adet)
Türkiye	92
Fransa	495
ABD	451
Almanya	502
İtalya	596
Lüksemburg	673

Kaynak: Dünya Bankası

Tablo 2’den görüldüğü gibi, Avrupa ülkelerine baktığımızda ülkemizde bin kişi başına düşen otomobil sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Yine de sürekli artan milli gelirimiz ve genç nüfusumuz iç pazarımızı oldukça dinamik hale getirmektedir.

İç pazarın canlandırılması için çeşitli kampanyalar düzenlenmeli, otomobil kullanımı özendirilmelidir.

Örneğin, daha önce yapıldığı gibi ÖTV’nin indirilmesinin iç pazarın canlandırılmasında olumlu etki yaratacağı düşünülmektedir.

Dış pazarlarda da ihracatın artırılmasına yönelik olarak

- Dış pazarlardaki tüketici tercihleri incelenmeli,
- Bu tercihlere uygun yeni modeller üretilmeli, yeni tasarımlar yaratılmalı,
- Ülkemizde üretilen otomobillerin ürün gamı genişletilmeli,
- Türkiye’de üretilmeyen markaların ülkemizde üretilmesi teşvik edilmelidir.

3. Dış Ticaret

Otomotiv sektörü 2008 yılında 5 milyar dolar, 2009 yılında 3,5 milyar dolar dış ticaret fazlası vermişken, bu rakam 2010 yılında 373 milyon dolarda kalmıştır.

Bu yıl ihracatını 22-23 milyar dolara çıkarmayı hedeflemektedir. 2023 hedefi ise 75 milyar dolardır.

Sanayi ve Ticaret Bakanı Sayın Nihat Ergün’ün Türkiye Otomotiv Strateji Belgesi ve 2011-2014 Eylem Planı’nın tanıtım toplantısında da belirttiği gibi, otomotiv sektörü ihracatçı olma özelliğini kaybetme riskiyle karşı karşıyadır.

Sektör, küresel gelişmelere karşı duyarlı bir yapı göstermektedir.

Bu nedenle sektörün küresel rekabet gücünün artırılması için rakip ülkeler gözlenmeli ve benzer uygulamaların ülkemizde de yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

Türkiye İhracatçılar Meclisi verilerine göre, 2010 yılı Ağustos ayında otomotiv endüstrisinin ihracatı 1 milyar 16 milyon 144 bin dolardır.

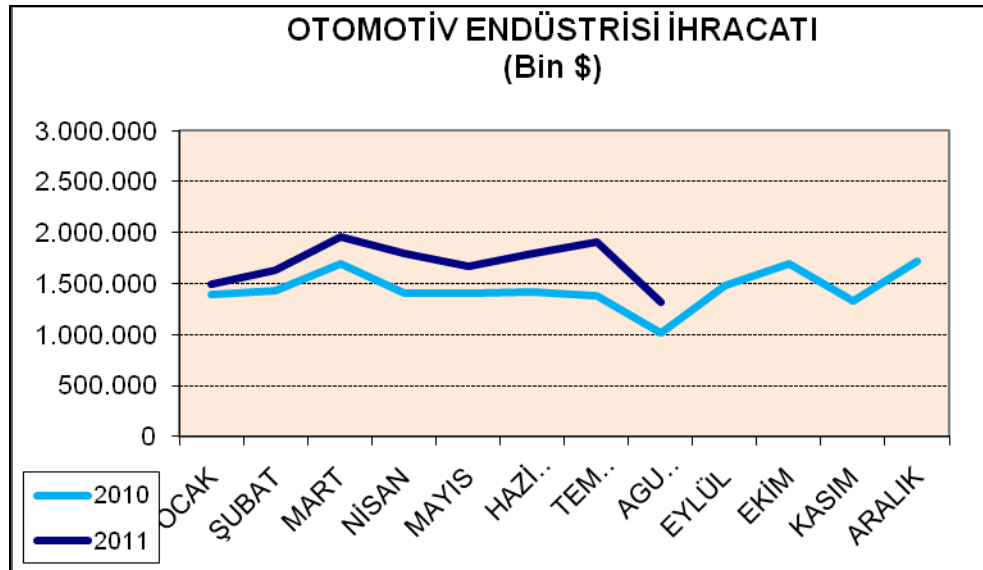
2011 yılı Ağustos ayında ise bu rakam %29,75 artış göstererek 1 milyar 318 milyon 445 bin dolara çıkmıştır.

2011 yılı aynı dönem içerisinde gerçekleşen toplam ihracat miktarı 11 milyar 78 milyon 146 bin dolardır. Otomotiv endüstrisinin bu rakamdan aldığı pay %11,90'dır.

Son 12 aylık verilere baktığımızda ise yapılan toplam ihracatın bir önceki 12 aylık döneme göre %17,48 oranında artarak 129 milyar 628 milyon 124 bin dolara yükseldiği; ancak aynı dönemde otomotiv endüstrisi ihracatında yaşanan artışın %15,67 olduğu ve toplam ihracatta görülen artışın gerisinde kaldığı görülmektedir

Son 12 ayda otomotiv endüstrisi ihracatının toplam ihracat içerisindeki payı ise %15,19'dur.

Grafik 1: Otomotiv Endüstrisi İhracatı (Bin \$)

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre ise; 2011 yılının ilk 7 ayında 9,5 milyar dolarlık motorlu kara taşıtı ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Geçen senenin aynı dönemine göre bu rakam %15,7 artmıştır.

Motorlu kara taşıtı ihracatı, toplam ihracat içerisinde ilk sırada yer almaktadır.

2011 senesi Ocak-Temmuz döneminde 140 milyar 517 milyon dolar ithalat gerçekleştirilmiştir.

Aynı zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilen motorlu kara taşıtı ithalatı ise; geçen senenin aynı dönemine göre %59,4 oranında artış göstererek 10,2 milyar dolara çıkmıştır.

2010 yılı içerisinde ülkemizde gerçekleştirilen ihracat miktarı 113 milyar 975 milyon 607 bin dolardır. İhracatın %14,8'i kentimizden gerçekleştirilmiştir.

2010 yılı ithalatına baktığımızda; gerçekleşen 185 milyar 535 milyon 44 bin dolarlık ithalatın ise %12'sinin ilimizde gerçekleştiği görülmektedir.

Otomotiv sektöründe başlıca ihraç pazarları Fransa, İtalya, Almanya, İngiltere, ABD, Slovenya, Belçika, Romanya, İran, Polonya ve İspanya'dır.

4. İzmir'de Otomotiv Sektörü

Otomotiv sektöründe yatırım yapmak isteyen pek çok yabancı yatırımcı;

- Sahip olduğu zengin hammadde kaynakları
- Nitelikli işgücü
- Liman şehri olması
- Ulaşım olanakları
- İç ve dış piyasalara yakınlığı

gibi avantajları sayesinde İzmir'i tercih etmektedirler.

Hazine Müsteşarlığı verilerine göre; 2011 yılı ilk üç ayında motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalatında gerçekleştirilen uluslararası doğrudan yatırım miktarı 10 milyon dolardır.

İzmir'de bulunan uluslararası sermayeli 1.573 adet şirketin 17 tanesi motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalatı yapmaktadır.

Türkiye genelinde ise aynı işle iştigal eden 240 adet firma bulunmaktadır.

Otomotiv sektöründe;

- 61. Ulaşım Araçları ve Yedek Parçalarının İmalat ve Toptan Ticareti Grubuna kayıtlı 639 adet,
- 62. Ulaşım Araçları Parçaları ve Aksesuarları Satış Yerleri Grubuna kayıtlı 310 adet,
- 63. Akü, Lastik ve Motosiklet Satış, Bakım Grubuna kayıtlı 191 adet,
- 64. Makine Teçhizat Aksam ve Parçaları Grubuna kayıtlı bin 648 adet,
- 65. Motorlu Taşıtlar Satışı Grubuna kayıtlı 266 adet,
- 66. Motorlu Taşıtlar Bakım ve Onarımı Grubuna kayıtlı 485 adet

olmak üzere toplam 3 bin 539 adet firma Odamıza kayıtlıdır.

Otomotiv yan sanayi, İzmir’de bulunan organize sanayi bölgelerinden;

- İzmir Kemalpaşa OSB’de ikinci ağırlıklı sektör
- İzmir Pancar OSB’de beşinci ağırlıklı sektör

olarak görülmektedir.

Organize sanayi bölgelerinde ve sanayi sitelerinde binlerce kişiye istihdam sağlanmaktadır.

Organize sanayi bölgelerindeki otomotiv sektörünün varlığı artırılmalı, sektör desteklerle güçlendirilmelidir.

5. Elektrikli Otomobiller

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü “2010 Yılı Ham Petrol ve Doğalgaz Sektör Raporu”na göre; 2010 yılı sonu itibariyle yeni keşifler yapılmadığı takdirde bugünkü üretim seviyesi ile Türkiye’de toplam 17,3 yıllık ham petrol rezervi bulunmaktadır.

Petrol rezervlerinin sınırlı olması, çevresel beklentilerin artması, insanların bilinçlenmeleri sonucu elektrik motorlu otomobiller yavaş yavaş hayatımıza girmeye başlamıştır.

Otomotiv sektöründeki bu yeni nefes, yeni meslek dallarını ve yeni istihdam olanaklarını da beraberinde getirecektir.

Elektrik motorlu araçlar için alınacak Özel Tüketim Vergisi oranları 25 Şubat 2011 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlendi.

Bu karara göre, sadece elektrik motorlu binek otomobillerin motor güçlerine göre vergi oranları %3, %7 ve %15 şeklinde.

Binek otomobillerde vergi avantajının olması elektrik motorlu araçların tercih edilmelerini sağlayacaktır.

Elektrik motorlu araçların tüketiminin artması yatırımları arttıracak bunun sonucunda da sektörde istihdam artacak; gençlerimiz için iş olanakları yaratılacaktır.

Mevzuat ve altyapı çalışmalarının tamamlanmasının ardından trafikte elektrikli araçların sayısının artması sonucu petrol tüketimi düşecek ve ülkemizin petrol bakımından dışa bağımlılığı azalacaktır.

Özellikle yerli malı elektrik motorlu otomobillerin üretilmesi, yaratacağı yüksek katma değer açısından oldukça önemlidir.

Dolayısıyla elektrik motorlu araçların ve elektrikli araçlarda kullanılan bataryaların ve yedek parçalarının üretilmesi desteklenmelidir.

Tüm dünya için çok yeni bir sektör olan elektrik motorlu araç devrine ülke olarak en başından katılarak bu konuda teknolojiler geliştirilmeli, sektör için kalifiye eleman yetiştirilmeli ve bu yarışa kendi otomobil markamızla zaman kaybetmeden dahil olunmalıdır.

6. Sonuç

Otomotiv sektörünün yaşanan ekonomik krizi başarıyla atlattığı 2010 yılı perakende satış miktarından görülmektedir.

55 yıldır faaliyet gösteren sektör, üretim, montaj, dünya ile entegrasyon konularında oldukça başarılı olmuştur.

Ancak, küresel aktörler içerisinde yer almamız için, otomobilde ve otomotiv yan sanayide kendi tasarımlarımızı, modellerimizi ve markamızı yaratmamız gerekmektedir.

Bu nedenle, yüksek katma değerli ürünlerin üretilmesi için ulusal ve uluslararası marka oluşturulması yönünde yapılacak Ar-Ge faaliyetleri desteklenmelidir.

Otomotiv sektörüne verilecek Ar-Ge destekleri çeşitlendirilerek daha etkin hale getirilmelidir.

Otomotiv ana ve yan sanayide, tasarım, üretim, markalaşma çalışmaları yürüten firmalar, oluşturulacak teşvik mekanizmaları ile desteklenmelidir.

Üretimin ithalata olan bağımlılığını azaltmak için yüzde yüz yerli malı, kaliteli yedek parça üretilmeli, otomobil üretiminde kullanılan yerli parça oranı arttırılmalıdır.

Otomotiv sektörünün küresel rekabet gücünün arttırılması ve bugünkü durumunun geliştirilebilmesi için;

- Sektörün güçlü ve zayıf yönlerinin tespit edilmesi,
- Sektördeki yatırım olanaklarının değerlendirilmesi,
- İç ve dış pazar potansiyelini arttırmak için çalışmalar yapılması,
- Sektörün toplumun beklentilerine yanıt vermesi,
- Sektörün sorunları analiz edilerek bu sorunların çözümü üzerinde durulması

büyük önem taşımaktadır.

Sektörde ilerleme sağlanabilmesi için firmaların;

- Markalaşma,
- Teknoloji kullanımı,
- Üretim kalitesi ve verimliliğinin artırılması,
- Ar-Ge ve yenilikçilik çalışmaları

konularında üniversiteler ile işbirliği yapmaları, ayrıca ana-yan sanayi ilişkilerini arttırmaları gerekmektedir.

Günümüz küresel rekabet ortamında otomotiv sektöründe;

- Üretimin esnek olması,
- Tedarik zincirinin rekabetçi ve güçlü olması,
- Üretimin yüksek kalite standartlarında olması,
- Nitelikli işgücünün olması gerekmektedir.

Sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda nitelikli insan gücü yetiştirilmesi için sanayi – üniversite işbirliği sağlanmalıdır. Bu amaca yönelik oluşturulacak projeler desteklenmelidir.

Otomotiv sanayinin rekabet gücünü arttırmak için OECD ortalamalarına göre yüksek olan elektrik ve doğal gaz fiyatlarının düşürülmesi gerekmektedir.

Otomotiv sektöründe ihracatın geliştirilmesi, düzenlenmesi, desteklenmesi, koordinasyonun sağlanması, ihracatta karşılaşılan sorunların giderilmesi için ihracatçı girişimcileri bir araya getirecek olan ihracatçı birlikleri kurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- TÜİK www.tuik.gov.tr
- Dünya Bankası <http://data.worldbank.org/indicator/IS.VEH.PCAR.P3>
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı www.sanayi.gov.tr
- Otomotiv Distribütörleri Derneği (ODD) www.odd.org.tr
- Hazine Müsteşarlığı <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/anonymous>
- Organize Sanayi Bölgeleri “Yatırım Atağında”, Ticaret Dergisi, Sayı: 22209, 2011
- 2010 Yılı Hampetrol ve Doğal Gaz Sektör Raporu, Türkiye Petrolleri A.O. Genel Müdürlüğü, Mart 2011
- SÖNMEZ EĞDİRİCİ, Ayper, Otomotiv Ana ve Yan Sanayi, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Ankara, 2010